

Bihariné Asbóth Emőke

Egyéb információforrások

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

A médiaszerkesztőségekben újságírói tevékenységek ellátása

A követelménymodul száma: 1555-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-011-50

EGYÉB INFORMÁCIÓFORRÁSOK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön egy megyei hatókörű televízióban PR munkatárs. Munkakörében több olyan elvárást is meghatároztak, mely osztott feladatokra utal és azt el is kell látnia. Kapcsolatokat kell kialakítania olyan szervezetek képviselőivel, médiákban dolgozó kollégákkal, akiktől azonnali vagy gyors információkhoz juthat, és azok hitelességéről meg kell győződnie.

Kapott egy konkrét megbízást: Egy korrupciógyanús városvezető kétes ügyének háttéréről kell adatokat gyűjtenie tényfeltáró, oknyomozó riport előkészítéséhez. A riportra készülő munkatársa átadja Önnek a szerkesztőségbe érkezett leveleket, melyek a gyanú alátámasztását írják le, de egyik sem tartalmaz olyan tény, mely nyilvánosan megkérdozhető lenne. Honnan merít hiteles forrásokat, dokumentumokat, miként tudja alátámasztani, megmagyarázhatóvá tenni az állítások hamisságát vagy igazát?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

BEVEZETÉS

A tananyag elsajátítása idején ismernie szükséges a XX. századi magyar irodalom és publicisztika jellemzőit. Látnia kell, miként hat a publicisztika a médiára. Alapismereteket kell szereznie elméletben a kommunikáció funkcióiról, a tömegkommunikáció, és kommunikációelméletről, az újságírói szerepről, az újságírói tevékenységről. Ismereteket fog szerezni a médiatörténetről, a közszolgálati és kereskedelmi média sajátosságairól. Megismeri a munkatársi légkört, a közös feladat megbeszéléseket. Adatbázis-kezelésben kell jártasságot szereznie. Gyakorlati feladatokat old meg, melyhez információgyűjtésre, műfajok szerinti válogatásra, szelektálásra, döntéshelyzetre lesz szüksége. Csoportmunkában fog erősödni. Ismerniük szükséges a XX. századi magyar irodalmat az alábbi bontásban: Az új magyar irodalom kibontakozása 1900–1920 között, magyar irodalom a két világháború, és 1945 – 2000 között. A XX. század magyar irodalma határainkon túl.

Ugye többször hallotta már, hogy az esemény, amit nem mondanak el, vagy nem jelenik meg írott vagy egyéb elektronikus formában a tömegtájékoztatásban, az olyan, mintha meg sem történt volna.

Munkafüzetünk bevezeti Önt a kommunikáció, a média, az újságírás világába. Oda, ahol még manapság is ezernyi dologban vitatnak állításokat, meghatározásokat. Oda, ahol hamarosan egy új korszak nyitja meg kapuit a befogadók felé, mely manapság még csupán a technikai fejlődés rohamos száguldásából következtethető. Nem annyira könnyű eligazodni!

A KOMMUNIKÁCIÓ

A kommunikáció szó kapcsolatteremtést, kapcsolattartást jelent, mely kétirányú folyamat, információcsere általában egy közös jelrendszer segítségével. A kommunikáció egy tudományág, mely a kommunikáció formáival, folyamatával, a beszéddel, annak jelentésével, a személyközi és szervezeti kommunikációval, azok ágaival foglalkozik.

"A kommunikáció információcsere az adó és a vevő között. A kommunikáció egy dinamikus, kölcsönös folyamat. Az adó, vagy kommunikátor kezdeményezi a kommunikációt, így ő lesz a kommunikáció forrása. Ő kódolja az üzenetet, amely a csatornán keresztül jut el a vevőhöz. A vevő vagy befogadó dekódolja az üzenetet. Amennyiben válaszol, a vevőből adó lesz, és a folyamat kezdődik előlről." (Forgas, 1989, Csepeli, 1997)

Az egyik ismert kommunikációs modell:

1. ábra Shannon-Weaver modell¹

Minden élőlény kommunikál. A tudomány legtöbbet az állati kommunikációval foglalkozik. Az állati kommunikáció leginkább a faj társas voltától függ, de fontos a genetikai fejlettsége is. Mi a tananyagban az emberi kommunikációval foglalkozunk, csak érintőlegesen teszünk említést az állati kommunikációról.

A kommunikáció szintjei:

Emberi kommunikáció: az a folyamat, amikor az egyik tudat kapcsolatba lép a másik tudattal.

Társadalmi kommunikációról beszélünk, amikor a társadalmat alkotó egyének vagy csoportok információcseréje történik. Magába foglalja két ember kapcsolatát, és amikor médiumok kapcsolódnak egy üzenet adója és vevője közé, akkor már tömeg- és telekommunikációról beszélünk.

¹ www.vizsgazz.hu/.../SHANON-WEAVER-MODELL.JPG

A társadalmi kommunikáció szintjei:

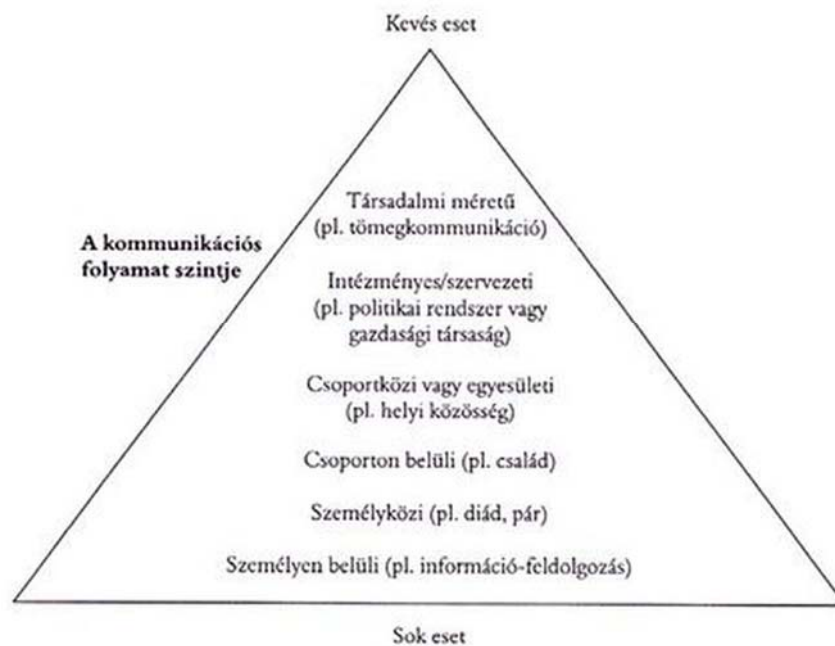
Intraperszonális kommunikáció: belső folyamat, amely az egyén, egyéniségen belül zajlik le.

Interperszonális kommunikáció: két dialóguspartner kapcsolata. Ez az információáramlás a leghatékonyabb információcsere, mivel azonnal érzékelhető a megértés, a reagálás.

Csoportkommunikáció: amikor a befogadói oldal többnyire homogén, és az információáramlás nem minden esetben közvetlen és kétirányú.

Tömegkommunikáció: többnyire egyirányú, sem az adó, sem a befogadói között nincs kapcsolat. Leginkább a médiához kapcsolható. Korunkban erre épül a társadalmi kommunikáció az információáramlás gyorsasága miatt.

Interkulturális kommunikáció: nyelvi, és kultúrabeli különbségekkel rendelkezők egymás közötti információáramlása.

2. ábra A kommunikációs folyamat piramisa²

A kommunikáció tényezői:

A kommunikáció tényezőire teljes körűen szükség van, mert ha egyetlen tényező hiányzik, akkor nem tud megvalósulni a kommunikáció:

– közlésre szánt információ, üzenet – feladó, aki szerkeszti az üzenetet

² kolgabor.freeblog.hu/.../04/komm%20modell.JPG

- címzett, aki befogadja az információt, de ha válaszol rá, akkor a szerepek megcserélődnek és kezdődik, előről a szerepváltás
- eszköz, csatorna, melyen az információ halad
- kód, a közös jelrendszer, melyet a feladó és a befogadó is ismer (a kód általában a nyelv, de lehet metakommunikáció is: mozdulatok, mimika, gesztus, testmozgás (pld. amikor állatnak is ki lehet fejezni gondolatainkat és az állat is tud reagálni)

3. ábra érzelem kifejezése állatnak³

- beszédhelyzet: az információt módosító, árnyaló külső körülmények
- valóságháttér: a kommunikáció helye, ideje, a kor és társadalom

A kommunikáció funkciói:

- érzelmek, érzések, vágyak közlése
- információ átadás, tájékoztatás, közlés, gondolat- vagy véleményközlés
- felhívás, felszólítás a befogadó befolyásolására
- esztétikai, művészi megformálás

---

³ kommunikaciostitkok.repet.hu/files/image/ako...

4. ábra. Aramiss: Kínai férfi⁴

– a nyelv értelmezése

A kommunikáció eszközeivel, formáival együtt fejlődött a társadalommal, a társadalmi viszonyokkal, a társadalom szerkezetével. Egy-egy új közlésforma fejlődéséhez a technikai fejlettség is szükséges. Fejlődésének szakaszait a média történeténél ismerjük meg.

A legismertebb kommunikációs modell:

A MÉDIA

A média minden tömegtájékoztatási eszköz összessége (nyomtatott sajtó, rádió, televízió, internet). Azok az eszközök, melyek biztosítják a közlemény eljuttatását a közlőtől a befogadóig. Társadalmi szinten létrejött kommunikációs struktúra hordozói. A média a hírközlés közege és eszköze.

A média szó gyűjtőfogalom. A médium pedig az egyes tömegtájékoztatási eszközöket jelenti.

A média kommunikációs funkciója: tájékoztatás és felhívás az érdeklődés felkeltésével, a tárgy pontosításával, tények, információk közlésével, tömegek meggyőzésével és véleményük formálásával, alakításával.

Médiatörténet:

Négy korszakot különíthetünk el:

---

⁴ lato-kor.blog.hu/2009/11/14/arckepek_1

1. Amikor még kézzel írt agyagtáblákról, papírtekercsekről, kódexekről és az információk szóbeli terjesztéséről beszélünk.

5. ábra. agyagtábla⁵

2. A könyvnyomtatás dátumához (1445. Gutenberg) kötjük, majd ezután terjedt el az írott sajtó, amire válaszul megjelent a cenzúra is. Az iparosodással egyidejűleg (XVII–XIX. század) pedig kifejlődött a tömegsajtó, vele együtt a harc a sajtószabadságért.

3. A XX. században a technika fejlődésével, a rádió, televízió feltalálásával új tömegmédiák hódítottak nagy teret, de tárolásra nem alkalmasak e médiumok, Ezt pótolandó, megjelentek digitális eszközök (magnó, videó, CD, DVD). A telefon forradalmasította az egyén kommunikációját.

---

⁵ www.mult-kor.hu/attachments/17969/bm_beer.jpg

6. ábra. Ma már muzeális tárgy e rádió⁶

4. A számítógép, internet megjelenése újabb jelentős változást hozott, mely mára már képes a világot összefogni, híreket terjeszteni és tárolni.

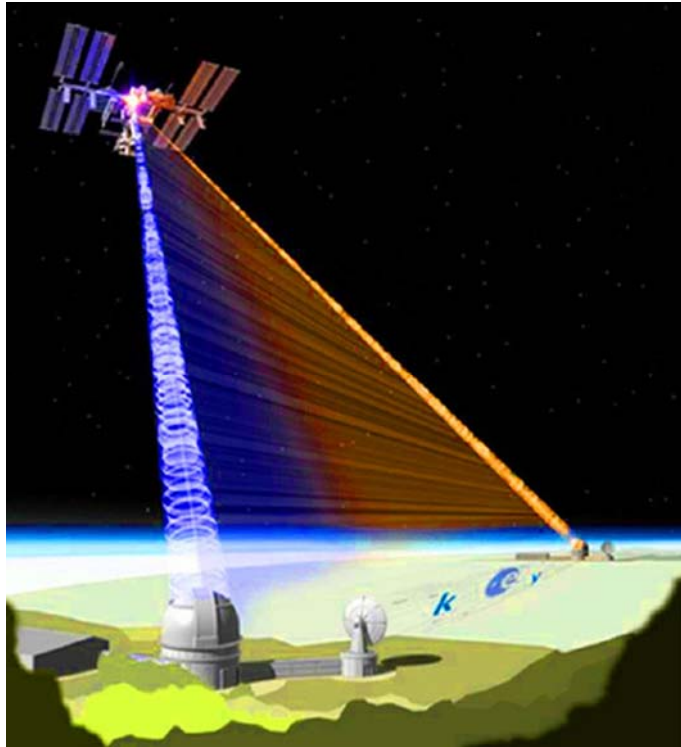
Az informatikai forradalommal együtt egy új média lehetősége bontakozott ki. A tömegkommunikáció kutatásával foglalkozó társadalomtudományok némelyike foglalkozik a jelen- és jövőkutatással, és egyelőre csak sejteni lehet, hogy hamarosan egy fejlettebb médium születik

A hangos-képes televízió, a videó, a CD, DVD a látásra-hallásra hat leginkább az érzelmeken túl. Vajon a következő tömegkommunikációs eszköz megbabonázza majd a tapintás, ízlelés, szaglás érzékterületeit is?

---

⁶ www.vizsgazz.hu/.../SHANON-WEAVER-MODELL.JPG

7. ábra. Vajon a fénysebességnél is gyorsabbá válik a kommunikáció közvetítése??

A XX. században kettévált a média. **Közszolgálati médiává**, mely többnyire állami felügyelet alatt működik, és **kereskedelmi médiára**, mely magántulajdonban van, és szabad versenyben áll az információk piacán.

A *közszolgálati médiumok* állami tulajdonban vannak, közfinanszírozásban működnek (költségvetési forrás és előfizetési díj) de élesen elválasztva működnek az államtól. A vonatkozó magyar szabályozás aprólékosan határozza meg a közszolgálat tartalmát az 1996 évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról.

Így határozza meg a közszolgálati műsort és a közszolgálati műsorszolgáltatást:

"18. Közszolgálati műsor: az a műsor, melyben a közszolgálati műsorszámok meghatározó szerepet játszanak, és amely a műsorszolgáltató vételkörzetében élő hallgatókat, nézőket rendszeresen tájékoztatja közérdeklődésre számot tartó kérdésekről."⁸

"20. Közszolgálati műsorszolgáltató: olyan műsorszolgáltató, amelynek működését közszolgálati műsorszolgáltatási szabályzat határozza meg, feladata többségében közszolgálati műsor szolgáltatása, fenntartása alapvetően közpénzekből történik, társadalmi felügyelet alatt áll, alapvető jogait és kötelességeit e törvény állapítja meg."⁹

⁷ www.comm.hu/communication.jpg

⁸ 1996 évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról I. Fejezet 2. § 18. pont

⁹ 1996 évi I. törvény a rádiózásról és televíziózásról I. Fejezet 2. § 20. pont

A közmédia feladataival hasonlatosak a *kereskedelmi média* feladatai, de a legnagyobb eltérés abban mutatkozik, hogy a kereskedelmi médiumok műsorstruktúrájában túlsúlyban vannak a szórakoztató és show műsorok.

Mindkét média típus működését törvények szabályozzák (Médiatörvény, sajtótörvény, reklámtörvény, társasági törvény, közzétételi kötelezettség), érvényes rájuk több szakmai etikai kódex (PR etikai Kódex, PR Magatartási Szabályzat, Újságírói Etikai Kódex, Reklámetikai Kódex) mindennapos használata. A médiaszervezetek, hírügynökségek olyan szociális rendszerek, ahol a munkatársaknak meghatározott szabályok szerint kell tevékenykedniük.

A kommunikációkutatásban a kutatók a legtöbbet a média és a politika szerepével foglalkoznak.

Jelzésértékűen említettük e fejezetben a cenzúrát, a sajtószabadságért szóló harcot. Minden társadalmi rendszernek határozott kommunikációpolitikája van. A politika meghatározza a média keretfeltételeit.

A tömegmédiumok közfeladatot látnak el, nyilvánosságot biztosítanak a politikai döntéseknek, társadalmi folyamatoknak, és általa segítik a közvélemény alakítását is. A tömegmédiákat "negyedik hatalomként" is emlegetik a törvényhozó-, a végrehajtó- és a bírói hatalom mellett, mivel fontos kritikai fórumot jelentenek, kontroll szerepet töltenek be.

Magyarországon a Magyar Távirati Iroda (MTI) teljes körű hazai- és nemzetközi hírszolgálatot-, fotó- és grafikai szolgáltatást nyújt a köz- és kereskedelmi médiának, kormányzati intézményeknek, egyéb non-profit szervezeteknek, az üzleti világ szereplőinek, valamint a nagyközönségnek. Az innen kapott anyagot a média tömegtájékoztató közleménnyé alakítja.

PUBLICISZTIKA

Hallotta-e már az alábbi viccet?

Józsi átmegy szomszédjához, aki gondterhelten ül az asztal mellett, egy üres papír fölött támasztja fejét, toll a kezében.

Kérdi Józsi:

- Hát te meg mit akarsz írni?
- Mégis mit gondolsz? Leírom az asszony félrelépéseit, csak nem bírom rendszerezni. Pedig már a helyi újság is felkért, hogy a történeteket egy tanulságos cikkben akarják közölni.
- Ugyan, mit rágódsz ezen? Amúgy is tudja mindenki!

Elgondolkodtató. A helyi újság közhírré akart tenni olyan ismert eseményt, melynek szóbeszéd alapja van. A szóbeszéd is egy kommunikációs alapérték.

A publicisztika szó eredete a latin *publicare* szóból származik, melynek jelentése: közhírré tesz, közhasználatra ad.

A publicisztika meggyőzés és értelmezés szándékával formált, a sajtóban nyilvánosságra hozott hír, vélemény.

A publicisztika egy újságírói műfajcsoport, melyhez leginkább a cikk, kritika, kommentár tartozik. A publicisztika a média fejlődésével együtt fejlődött, alakult. Több műfajával az írott sajtón kívül a rádióban, televízióban, interneten is találkozunk.

A sajtó tartalma szerint is sokféle lehet: irodalmi, művészeti, kritikai, tudományos, ismeretterjesztő stb. Vannak bizonyos csoportokhoz szóló periodikák: családi, ifjúsági, nyugdíjas, egészségügyi, pártlap, valamint bizonyos igényeket szolgáló: szórakoztató, rejtvény stb.

Osztályozhatóak megjelenésük gyakorisága szerint a lapok: napi-, hetilapok, folyóiratok.

A '70-es évekre, valamint a rendszerváltás előtti évtizedekre különösen jellemző volt a szamizdat (illegális, saját maga által kiadott folyóiratforma).

A publicisztika műfajcsoportjai:

- tájékoztató, tényközlő: hír, információ, közlemény, interjú, riport, nyilatkozat, portré,
- véleményközlő: cikk, vezércikk, hírmagyarázat, kommentár, ismertetés, jegyzet, bírálat, kritika, nyílt levél, esszé, recenzió, glossza,

A véleményíró a **publicista**, aki közérdekű dolgokról ír személyes meggyőződéssel.

Újságírói feladatok, tevékenységek

Az újságírónak nagy tárgyi tudással, szakmai hozzáértéssel, megjelenítési- és szervezési készséggel kell rendelkeznie. Képessé kell válnia arra, hogy az információkat kritikusan tudja felülvizsgálni. Függetlennek kell lennie pártpolitikai, gazdasági vagy pénzügyi érdekektől.

Hírgyűjtés: az újságíró nyitott a közérdeklődésű témák iránt, kialakult kapcsolatrendszerét hasznosítja a hírek összegyűjtésében, más médiák híreiben tallóz, és használja az MTI híryanagait.

Magyarországon a Magyar Távirati Iroda (MTI) teljes körű hazai- és nemzetközi hírszolgálatot-, fotó- és grafikai szolgáltatást nyújt a köz- és kereskedelmi médiának, kormányzati intézményeknek, egyéb non-profit szervezeteknek, az üzleti világ szereplőinek, valamint a nagyközönségnek. Az innen kapott anyagot a média tömegtájékoztató közleménnyé alakítja.

Az újságíró legfontosabb információ forrásai: sajtóirodák, sajtókonferenciák. Az irodák kérésre rendelkezésre bocsájtják a médiumoknak a kért információkat. A sajtókonferenciák a hírgyűjtés mellett személyes kollegiális kapcsolatépítést is szolgálnak. A szerkesztőségek rengeteg PR rendezvényre kapnak meghívást, szelektálásukra is gondot kell fordítani.

8. ábra. Sajtókonferencia¹⁰

Anyaggyűjtés: a meghatározott témához, hírhez vagy információhoz dokumentumokat, jelentéseket, tudósításokat, elemzéseket gyűjt, azokat elemzi. Szükség esetén széles körű kutatómunkát is végez. Célja az, hogy felkutassa és alátámassza az események okait, átvizsgálja az információkat és azokat bővíthesse, majd nyilvánosságra hozza azokat. A gyűjtést végezheti közgyűjteményekben, saját dokumentum tárbán, archívumban, interneten. Az online anyaggyűjtés egyre jelentősebbé válik az újságírók számára.

Az anyaggyűjtésnél fontos szempontok: legyen tisztában a közgyűjtemények (jelentős információs szolgáltatók) szervezeteivel, a szervezetek felépítésével, működésével. Ismerje meg ezen szolgáltatások (katalógus, teaurusz, mikrofilm, stb.) működési elvét, és tudja azokat felhasználni. Legyen tisztában a tárgyszavazás és a tematikus csoportosítás problematikájával. Legyen gyakorlata a sajtófigyelés, lapfeldolgozás, háttérírás terén. Az információs anyagok feldolgozásának módszereit sajátítsa el. Ismerje és tudja használni a tömegkommunikációs eszközöket. Alapos számítógépes információ feldolgozó gyakorlat legyen, tudjon számítógépes adatbázisokat kialakítani.

Hírek kiválasztása, szerkesztés: meggyőződik arról, hogy az információk megfelelnek-e a valóságnak. A szerkesztőség koncepciójának megfelelően az újságíró feladata, hogy válasszon a sok hírből, és tematizálja azokat, mérlegelje a közlendő jelentőségét, és egyeztesse azt a szerkesztőjével.

Szerkesztés, megfogalmazás: dönt a stílus kiválasztásáról, ügyel az adott médiumnak megfelelő kifejezőmódról. (Idézni csak pontosan lehet a forrás meghatározásával.)

---

¹⁰ www.proclientem.hu/images/galeria/sajtokonf.jpg

Dokumentálás: Az elkészült munkát a megjelentetés után dokumentálni, archiválni kell a szerkesztőség szabályzata alapján.

Az újságírói műfajok megegyeznek a publicisztikai műfajokkal. A műfajok átjárhatóak, de a hírt mindig el kell választani a kommentártól.

Pillantsunk bele röviden néhány újságírói műfajba:

Hír: váratlan szokatlan történet, a befogadók többségét érdekli. Közlése tömör, pártatlan. Hat alapkérdésre válaszol: Ki? Mit? Mikor Hol? Hogyan? Miért? Televízióban, rádióban a hírt a műsorvezető felkonferálja, utána következik a tudósítás.

A hír újságírói meghatározása szerint olyan ellenőrzött és igaznak bizonyult információ, amely közérdeklődésre tarthat számot, és amely speciális szakmai eljárás, a hírszerkesztés eredményeként jött létre.

A hírrel szemben támasztott követelmény, hogy legyen rövid, tömör, világos és tárgyilagos. A hír a legrövidebb terjedelmű újságírói műfaj, és mint ilyen az összes objektív újságírói műfaj alapja.

Interjú: lehet informatív, amikor egy személy véleménye derül ki egy bizonyos kérdéstről és lehet személyre vonatkozó, amikor az interjúalany személyisége, jelleme kerül ábrázolásra. A körinterjúban több személy jut szerephez egy körkérdésben.

Riport: mindig emberekről szól, emberekkel készül. Stílus eszköze a szemléletesség. Akkor válik érdekessé a befogadók számára, ha kiemelkedő vagy valamiért különleges személlyel készül.

Tudósítás: tényközlő, hosszabb a hírnél, és Informál. Az újságíró háttérben marad, a történet a legfontosabb. Kerüli az általánosságokat, a fontos részleteket kell megvilágítani és a személyeket.

Vélemény: értékel, elemez, véleményt alkot. A szerző személye jobban előtérbe kerül, mint a tényközlőé. Eseményeket, témákat dolgoz fel a befogadó számára elgondolkodtatásra ösztönözve az újságíró álláspontját is közölve.

Portré: egy személyről szól. Mindenkiről lehet portrét készíteni, csak érdekesnek tűnjön a befogadó számára. Az újságírónak alaposan fel kell készülni a bemutatandó személy életrajzából, hogy ne maradjon ki az olvasót is érdeklő fontos adat. Nem életrajz, viszont abból emel ki olyan részeket, melyek nem mindennapiak.

Cikk: Meggyőző tartalmú, témaválasztás tekintetében nagy szabadságot élvező műfaj.

Vezércikk: a szerkesztőség megnyilatkozása. A lap álláspontját közli az olvasóval az újságíró olyan témáról, mely társadalmi fejleményhez kötődik.

Kommentár: lehet érvelő, egyenes, egyrészt–másrészt kommentár. Egy eseményről vagy témáról foglal állást az újságíró.

Kritika: többnyire művészeti alkotásokról szól, azt értékeli, bemutatja, kritizálja. Az újságírónak szakmai hozzáértése nagyon fontos.

Nyílt levél: jellegét meghatározza az aláíró és a címzett kapcsolata, és alkalom, amelyből íródott. Szubjektív, gyakran indulatos, felháborodott vagy ironikus.

Recenzió: ténytudósítás szakmai személyes vizsgálódással szintén művészi alkotásról.

Glossza: ironikus, túlzó, leleplező, humoros, gúnyolódó, szubjektív műfaj. Szórakoztatja az olvasót. Események hatására keletkeznek, de lehetnek spontán ötletből kiindulóak.

9. ábra Téma glosszához¹¹

Az újságírók segítője lehet a sajtóreklám és hirdetésszervező, valamint a sajtóinformatikus. Kisebb szerkesztőségekben e feladatok elvégzésére nincs önálló munkatárs, osztott feladatként látják el az újságírók a munkát.

A sajtó-reklám- és hirdetésszervező a médiapiac elemzése alapján kidolgozza a kiadó reklámstratégiáját, és végrehajtásában részt vesz. Összekötő kapocs a szerkesztőség, valamint a hirdetésre megbízást adó intézmények és gazdasági egységek között.

Sajtókapcsolatokat szervez, interjúkat, sajtótájékoztatókat készít elő, reklám és PR-kampányokhoz háttéranyagokat állít össze. Alkalmassá válik ügynöki, illetve hirdetésszervezői feladatok ellátására.

¹¹ blog.hu/.../image/200708/allatkertiwc_he.jpg

A sajtóinformatikusnak alapos ismeretei vannak az adatgyűjtés, rendszerezésszakozás, a formai és tartalmi feltárás területén. Speciális informatikai ismeretekkel rendelkezik. Információkapcsolatot lát el a hír- és információforrások, valamint a szerkesztőségek között. Munkájának fő célja a tájékoztatás informatikai oldalról való támogatás. A dokumentumtároló és visszakereső eszközök segítségével gyűjti, tárolja, szakozza, rendezi, aktualizálja, javítja, visszakeresi az információt, tehát sajtóadatbázist működtet. Munkájával az újságírás hitelességét, frissességét, tényfeltáró jellegét erősíti, mivel a tájékoztatáshoz szükséges tárolt információt gyorsan, kreatív módon tudja mobilizálni. Sajtófigyelést végez, azt feldolgozza, elemzi, értékeli. Egyes lapok, műsorok anyagaiból annotációkat, referátumokat készít.

Az elméleti tananyagot azzal zárjuk, hogy **összegezzük** a legfontosabb feladatokat:

Önnek szüksége van arra, hogy folyamatosan figyelje a média világot, tájékozódjon aktualitásokról. Gyűjtse az információkat a rendelkezésre álló sajtótermékekből és választással- saját írói szabadsága, stílusa, motívumai alapján. Műfajok szerint válogasson, vegye figyelembe a szakmai előírásokat, mérlegeljen, válogasson, döntsön a rendelkezésre álló lehetőségek közül. Beszélje meg munkatársaival az aktuális információkkal kapcsolatos feladatokat, mindezt a szerkesztőség elvárásainak megfelelően végezze.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A feldolgozott anyag szabályszerűségeit az alábbi feladatok megbeszélésével, kidolgozásával próbáljuk elsajátítani. A feladatokban való elmélyülés során a tanultakat könnyedén lehet majd rögzíteni. Könnyebben tudatosul a módszer és az elmélet. Amíg ez a munka csoportosan végzendő lesz, az önellenőrző feladatoknál már egyedül marad, tehát ezeken a feladatokon keresztül felkészülhet az önellenőrző feladatok egyéni megoldására

1. Az Ön édesanyja egy megyei vöröskeresztes szervezetnek a tagja. Egyik találkozásuk után elmeséli, hogy egy nagyon szomorú tartalmú levelet kaptak egy apától. Hosszasan leírta élettörténetüket. Szülei már nem élnek, felesége második gyermekük szülése után pár nappal meghalt. Ez 6 éve történt. A feleség szülei messze laknak, betegek mind a ketten. Egy szomszéd asszony segített a nevelésben, és már egyre többet segít nagyobb lánya, aki 12 éves. 3 éve tudja, hogy rákos, már minden kezelésen volt, és az orvosok szerint kevés ideje van. Nem költött táplálék kiegészítőkre, meg olyan csodagyógyszerekre amit sokan tanácsoltak, mert nem jutott rá, és neki a gyerekeiről kell gondoskodnia. A szomszéd asszony felajánlotta, hogy örökbe fogadják a gyerekeket, de most derült ki, hogy ő is rákos és már áttétes. Nem pénzt kér. Gyermekei tisztában vannak azzal, hogy nem sokáig maradhatnak együtt. Nincsenek olyanok az ismerősei körében, akik fel tudnák nevelni a gyereket. Azt kérte, hogy ha lehet, sürgősen segítsünk abban, hogy még életében találkozzon azzal a családdal, akik örökbe fogadnák lányait. Nem akar bulvár laphoz fordulni, hogy ne teregessék ki életüket úgy, ahogyan ott szokták. Azt szeretné, ha olyan újságban jelenne meg vele egy riport, ami itt a megyében jelenik meg, hátha nem kellene elszakadni ettől a tájtól legalább a gyerekeknek.

Mit tudna ajánlani Ön? Az Önök lapjában jelenjen meg a riport? Kitől kér engedélyt ehhez? Milyen információkra lenne még szüksége? Felkeresné az apát egy tájékoztató beszélgetésre?

2. Az egyik kereskedelmi tv hírműsorában megjelent egy hír, hogy az Ön megyéjének egyik településén úgy elterjedt a spanyol csiga, hogy esős időben már a közlekedés is életveszélyessé vált gyalogosan, biciklivel. A kiskertekben a növényeknek csak a csupasz szárai vannak, a leveleket, termést mind lerágták a csigák. Keressen információkat a spanyol csigáról! Gyűjtse össze azokat a cikkeket, riportokat, melyek a csiga elszaporodásáról szólnak országosan is, és a megyében a fertőzött területeken, Rendszerezze, elemezze ezeket a dokumentumokat! Kérjen időpontot közegészségügyi és növényvédő szakembertől, kérje ki a véleményüket az emberre és talajra nem káros védekező szerről. Tegyen javaslatot főnökének, hogy milyen információ tartalmú cikket lehetne e témából írni.

10. ábra. spanyolcsiga¹²

3. Meghívást kapott a szerkesztőség egy PR-összejövetelre, amelyen a 2 hónap múlva megrendezésre kerülő országos méretű gasztronómiai fesztiválról ad tájékoztatót a polgármester és a fesztiváligazgató. A meghívóból kiderül a helyszín, az időtartam, felsorolásra kerültek programok, kísérő rendezvények, és azon neves személyiségek nevei, akik előadást tartanak, különleges szerepet töltenek be, a fővédnök és a megnyitó személye. Ön képviseli majd a szerkesztőséget ezen az összejövetelen. Hogyan készül fel?

4. A város egy jelentős városi ünnepségen díszpolgári címet adományozott egy elszármazott orvos kutatónak, aki 30 évig külföldön dolgozott, majd 5 éve hazatelepedett. Portrét kell készíteni róla az újság számára, ahol dolgozik. Milyen adatgyűjtés előzi meg a portré készítését?

---

¹² blog.volgyiattila.hu/wp-content/uploads/2010/...

5. Egy óvodák közötti (4 intézmény, 8 kiscsoport összesen) ügyességi versenyre kapott meghívást azzal a céllal, hogy tudósítás jelenjen meg egy ügyességi versenyről. A felkészülési időben, tájékozódása során megtudta, hogy az egyik óvodában kizárólag fogyatékkal élő (hallás,- látás- mozgássérült) gyerekek vannak, de ők is részt vesznek a versenyen. Szükséges-e külső segítséget igénybe vennie a tudósítás felkészüléséhez, elkészítéséhez, ha őket is szeretné megszólaltatni. Ha igen, milyen és milyen konkrét céllal?

6. Elemezzük egy köztelevízió és egy kereskedelmi televízió 1-1 egész napos műsorközvetítését. Milyen elemző módszereket lehet használni? Milyen következtetésekre jutunk?

7. Elemezzük az alábbi méltatást az alkotással együtt! Keressünk hasonló művészeti alkotást, ahol az érzelmek dominálnak!

„Ha a földi élet értelmét keressük, azt önmagában nem tekinthetjük, hisz ahhoz szükséges egy külső, objektív látásmód, mely utat mutat és eligazít. Aknay János festőművész égi hírnökök, követek és földi szentek találkozásait jeleníti meg angyalábrázolásain. A festő, aki nem akarja - vagy nem tudja - elhagyni az ember felfelé tekintését, a világi hírektől elszakadva a szakrálist, a szentet és ebből következően a valós érzelmeket közvetíti. Egy olyan világába kalauzol minket, melyben a fájdalom, törődés, lágyság, az érzelmek tiszta megjelentetése nem délibáb, hanem a szeretet által megvalósuló élet...” /Galambos Ádám/¹³

---

¹³ asztali.lutheran.hu/programajanlo/aknay-janos...

11. ábra. AKNAY János: Vágyakozás¹⁴

7. Olyan dokumentumgyűjtő-, tároló és visszakereső számítógépes feladatot kaptak, ahol tárolni, szakaszolni rendszerezni, aktualizálni szükséges a következő eseményt:

Egy megyei önkormányzati közgyűlés tagja hivatalos külföldi tanulmányúton vett részt. Költségeit a közgyűlés finanszírozta. Több hírben, tudósításban megjelent: kiderült a csalás a feltételezések alaposnak bizonyultak, szabálysértési eljárás indult ellene, de az ügynek nincs vége. Olyan sajtó adatbázist készítsünk, mely az ügy során hasznos információkat fog tartalmazni.

8. Összetalálkozik a városban egy oknyomozó riporter kollégával, aki egy olyan ügyben keresgél, melyről az Önök szerkesztősége is tudósít. A kolléga rendkívül agresszív, hihetetlenül gyors, mindenhol megelőzte Önöket. A rámenős kollega után kérdezve az informátorokat, azok mind panaszkodtak rá elszántsága, kitartása és nem utolsó sorban rafináltsága miatt. Vajon hasznosak és/vagy etikusak a kolléga tulajdonságai?

---

¹⁴ asztali.lutheran.hu/programajanlo/aknay-janos...

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Kezdő újságíróként hogyan tud kapcsolatokat kialakítani, kiépíteni hatókörükben szervezetekkel, intézményekkel? Írja le a kijelölt helyre!

---

2. feladat

A következő telefonhívás érkezett a szerkesztőségbe. Bemutatkozott a telefonáló, és elmondta, hogy Mariska néni gombázni volt az erdőben, és állítja, hogy egy vipera csípte meg. Kihívta a mentőket, de még nem tudja, hogy valóban az volt-e. Mariska néni állítja, hogy biztosan vipera csípés, mert arrafelé ki is van írva, hogy vipera veszély, meg látott is már viperát. Figyelmeztetni kellene a lakosságot!

Az itt kijelölt helyre írja meg a hírt!

---

3. feladat

Útépítési munkálatok során elvágta egy ezer fős lakóterületet ellátó gázvezetékét. Azonnali tudósítás esetén van-e lehetőség információszerzésére? Szükséges-e?

---

4. feladat

Körinterjút kell készítenie a következő eseményről: a városban kommandósok fogtak el egy régóta figyelt személyt, aki droggal kereskedett. A középiskolák környékén és szórakozó helyeken árultak korábban, amiről már beszéltek a városlakók is. Írja le a kijelölt helyre, milyen körkérdést tenne fel, és kiket szólna meg!

---

5. feladat

Egy kisvárosi idős, nyugdíjas pedagógusáról kiderül, hogy helytörténet megírásán dolgozik. Nagy mennyiségű dokumentációval rendelkezik, melyekből téma katalógust készített az írás megkezdése előtt. Megkeresi a szerkesztőséget, hogy vállalják fel a kiadást, mivel egyéb kiadói tevékenysége is van a szerkesztőségnek. A megállapodás után a szerkesztő feladatul adja ki, hogy segítsék a létező dokumentumok bővítését. Milyen lehetőség van erre?

---

6. feladat

Megjelent egy hír a médiumukban egy korrupció gyanús ügyről. A hírben említett, érintett személy feljelentette a médiumot azt állítva, hogy hiteltelen a hír, sajtókiigazítást kér, és hozzájárul, hogy az ügy lezárulása után jelenjen meg hír a végkifejletről. Mi a teendő?

7. feladat

Írjon a kijelölt helyre a médiatörténet korszakairól!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Korábbi kapcsolatokat vesz igénybe, ahol a speciális területekről további információkhoz jut.

Eseményeken vesz részt, ahol személyes kapcsolatokat alakít ki, elmondja a kapcsolat okát, címeteket cserélnek. Címlistákat böngész területéhez, azokat kiegészíti, fejleszti, rendszerezi, információs adatbázist készít.

2. feladat

A hír elkészítése előtt szükséges a tény állításának igazáról a meggyőződés, az esemény pontos történéséről, annak következményéről. Utána kell járni, hogy valóban van-e figyelmeztető tábla, történt-e hasonló eset, léteznek valóságosan viperák a megjelölt, esetleg nagyobb területen. Szakemberek véleményét is ki lehet kérni az ügyben. A hírben közölni kell a konklúziót is.

A feladat jellegéből adódóan önálló munkavégzés szükséges a hír megírásához.

3. feladat

Írott média esetén lehetséges az információgyűjtés pld. az alábbi kérdések tisztázásával:

Volt-e megfelelő közüzemi térképe a kivitelezőnek, azt figyelembe vették-e az építkezés során? Állítanak-e megtévesztő információt, azt mire alapozzák? Emberi felelősség volt a háttérben? Milyen következmények történtek?

Elektronikus média esetén fontos a gyors tudósítás, mely a konkrét esemény történésről szól, annak kommentálására csak megfelelő idő rendelkezésre állás idején van lehetőség, vagy a helyszínen lévő felelősök megkérdezésével. Az esemény közérdeklődésre számot tartása esetén más műfajban folytatni lehet a közvélemény tájékoztatását.

4. feladat

Miért rázta meg önt ez az esemény? Hallott már a drog elterjedéséről ebben a kisvárosban?

Megkérdezettek: pld. polgármester, iskolaigazgató, nyomozótiszt, gyermek-és ifjúságvédelemmel foglalkozó szakember, szülő, fiatal, nevét vállaló drogfogyasztó. A kérdezettek köre, száma az időmeghatározástól és a szerkesztési elvektől is függ.

5. feladat

A megismert téma katalógus után elkezdik a további információgyűjtést. Könyvtárakban, levéltárakban, önkormányzati irattárakban, egyházi dokumentumokban, és interneten. Az idő függvényében személyes beszélgetéseket is folytathatnak, fel lehet kutatni élő személyeket, akik kiegészítő információkat tudnak szolgálni a könyvrónak vagy Önöknek.

6. feladat

Komoly utánajárást, bizonyítékok keresését kell megtenni. Ilyen esetben a hírközlő személyét nyilvánosságra lehet hozni, ha az nem névtelen bejelentés volt. Fontos a sajtókiigazítás azzal a megjegyzéssel, hogy az ügy lezárása után tájékoztatást fognak adni.

7. feladat

1. Kézzel írt agyagtáblák, papírtekercsek, kódexek, és az információk szóbeli terjesztése.
2. A könyvnyomtatás dátumához (1445. Gutenberg) kötjük, majd ezután terjedt el az írott sajtó, amire válaszul megjelent a cenzúra is. Az iparosodással egyidejűleg (XVII– XIX. század) pedig kifejlődött a tömegsajtó, vele együtt a harc a sajtószabadságért.
3. A XX. században a technika fejlődésével, a rádió, televízió feltalálásával új tömegmédiák hódítottak nagy teret, de tárolásra nem alkalmasak e médiumok. Ezt pótolandó, megjelentek digitális eszközök (magnó, videó, CD, DVD). A telefon forradalmasította az egyén kommunikációját.
4. A számítógép, internet megjelenése újabb jelentős változást hozott, mely mára már képes a világot összefogni, híreket terjeszteni és tárolni.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Angelusz Róbert: Kommunikáló társadalom. Budapest, Ferenczy. 1995.

Bernáth László: Bevezetés a műfajismeretbe. Dialóg Campus Kiadó, 2008.

AJÁNLOTT IRODALOM

A Buzinkay Géza: Kis magyar sajtótörténet Haza és Haladás Alapítvány, Budapest, 1993.

Bajomi-Lázár Péter: Média és társadalom. Antenna Könyvek, 2006.

Barbier, Frédéric – Lavenir, Cathrine Bertho: A média története. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.

Gálik Mihály: Médiagazdaságtan. Aula, 2004

Kean, John (1999) Média és demokrácia. Budapest: Helikon.

Pikó András – Wisinger István – Zöldi László: Általános médiaismeret. Dialógus Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2007

Szecskó Tamás: A tömegkommunikáció társadalmi hatásai. Bevezetés a tömegkommunikáció szociológiájába. Budapest. Oktatókutató Intézet. 1994.

A(z) 1555-06 modul 011-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 321 01 0010 54 01	Rádióműsor-vezető, konferanszié
54 321 01 0010 54 02	Televízióműsor-vezető, konferanszié
54 321 01 0010 54 03	Újságíró I.
54 321 01 0100 52 01	Fotóriporter
54 321 01 0100 52 02	Lapkiadói újságíró-szerkesztő munkatársa
54 321 01 0100 52 03	Rádióműsor-szerkesztő munkatársa
54 321 01 0100 52 04	Televízióműsor-szerkesztő munkatársa
54 321 01 0100 52 05	Újságíró II.

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

23 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató